

Erik Ransemar

[Utan titel]¹

Jag flyttade från Göteborg till Salem våren 1969 och begärde överflyttning till Salem av mitt medlemskap i VPK, som vårt parti då hete. Men i Salem fanns ingen partiavdelning och utan att jag blivit tillfrågad överfördes jag till Södertälje. Så jag fick en tid kallelser till VPK-möten i Södertälje. Dock kan jag inte minnas att jag någon gång var där. Jag hade ju inte någon bil och även om det inte var så långt till Södertälje blev det inte av att jag åkte dit. Om jag inte minns fel var det VPK-avdelningen i Botkyrka som ringde mig och eftersom jag då hade närmare till en busshållplats än jag har nu så blev det i Botkyrka jag blev aktiv medlem.

1969 var ett svårt år för VPK i så gott som hela Sverige. Avdelningen i Botkyrka var liten och någon medlem i Salem fanns det inte vid den här tiden. Styrelsemötena hade vi en trappa upp i Folkets Hus i Segersjö och var vi någon gång mer än fyra närvarande var det en sensation.

Kontinuiteten upprätthölls av Grethe och Laurids Brandt Jakobsen, skolade i den danska rörelsen, inte minst i den danska motståndsrörelsen under andra världskriget. Som så många gånger förr, när VPK eller dess föregångare haft det svårt, var det genom kommunalpolitiken partiet överlevde. Folk hade helt enkelt förtroende för våra valda kamrater, kanske nödvändigt att poängtera idag för att många både inom och utom vårt parti skall förstå vår kontinuitet trots alla svängningar i världspolitiken. Och i kommunpolitiken får man inte slarva, det är en kunskap som alltid väglett våra förtroendevalda, oavsett om det varit ett fullmäktigeuppdrag eller ett "skitjobb" i en tämligen förbisedd nämnd – och det är just detta som gett så mycket förtroende tillbaka. Eftersom jag sedan blev gruppleddare under många år, vet jag hur mycket arbete vi ibland lade ner på till synes obetydliga frågor. Men vad är stort och vad är smått, när man lever mitt uppe i frågorna? Historien ger svaret, javisst, men alltid i efterhand.

Det mesta som jag berättar om i denna krönika är taget direkt ur minnet. Det hela blir som ni lätt förstår mycket subjektivt (personligt) och ryckigt. De fakta som jag haft i form av klipp och/eller protokoll etc. har jag sänt in till arbetarrörelsens arkiv i Stockholm och jag har nu inte orkat åka dit och gå igenom papper som jag en gång sänt i väg. Blir det någon forskare någon gång som blir intresserad av andra än de stora i toppen, så finns det alltså material att tillgå. Om inte, so what!

När vi kommer in i 1970 är det dags att planera valrörelsen. Vi ställer upp även i Salem. När vi börjar vår planläggning har vi bara ett namn i Salem, mitt eget. Inte har vi många som kan ställa upp i en valrörelse heller, i varje fall inte som talare. Så det blir jag och Laurids som tar på oss det uppdraget. För att orka med att vara överallt i det stora område som Botkyrka och Salems kommuner utgör tar vi till lite ovanliga åtgärder. Vi blir biltalare. Vi åker runt i bostadsområdena med Laurids bil och en högtalare monterad på taket och stannar till på platser vi finner lämpliga under resans gång. Huvudsaken är att vi kan visa att VPK finns till.

¹ Maskinskrivet manus, odaterat (men sannolikt skrivet 1996). Stav- och skrivfel har rättats. Noter av Mats Einarsson (oktober 2018)

I sista stund får vi tag i en kamrat till som vill ställa upp i kommunalvalet i Salem. Vi har alltså en lista med två namn. Valdagen får vi hjälp från distriktet i Stockholm, i varje fall mellan kl 10.00 och 18.00. Några lokaler lämnar vi helt tomma hela dagen, andra måste vi lämna tomma tidvis, framförallt de sista två timmarna. Många kamrater gör ett jättejobb en sådan här dag, står kanske som valsedelutdelare i ett sträck i sex till åtta timmar. Många kamrater kommer från Stockholm till områden, där de kanske aldrig varit förut och gör också oerhört stora insatser.

Men i valen, framförallt i kommunalvalen, når vi stora framgångar. I Salem kommer jag in i kommunfullmäktige vid valet 1970 med god marginal och det är nära att vi får en hundra procentig framgång, dvs alla två. Var finns de som röstade på oss? Ja, den frågan har nog många aktiva partikamrater ställt under årens lopp efter ett bra val, utan att kunna ge ett bra svar. Och vi kunde förstås inte heller ge ett bra svar.

När vi kommer in i 1971 så har jag inte bara minnet att lita till. Jag har sparat s.k. planeringskalendrar under åren sedan 1971. De ger inte särskilt uttömmande svar, inte heller perfekta svar, för det är mycket som inte finns förtecknat där, det upptäcker jag nu i efterhand, men jag får likväl en bra bild av omfattningen av en del aktiviteter. Jag ser hur mycket tid som går åt till partiarbetet, när vi kommer förbi 1971, som fortfarande ter sig idylliskt. Sådär efteråt förvånas jag ändå över hur mycket jag hann med. Jag ser av mina fragmentariska noteringar att jag i kommunfullmäktigearbetet, redan från början startade i ett högt tempo med motioner, interpellationer, enkla frågor och reservationer (ofta långa och utförliga), ty man hade ännu en stor tilltro till det parlamentariska arbetets betydelse.

Samtidigt lärde vi oss hur viktigt det var att vi ägande oss åt det s.k. utomparlamentariska arbetet. Råd och stöd fick vi från distriktsstyrelsen. Jag ser i mindagbok att jag under 1971 deltog i sammanträden med FNL-rörelsen och att jag bildade en kontaktkommitté i inom hyresgäströrelsen. Hyresgäströrelsen tog snart mer tid än kommunarbetet ser jag i min kalender och minnena är faktiskt också starkare från kontaktkommitténs arbete än från kommunarbetet, där mycket redan var ritualiserat.

1973 blir ett verkligt märkesår för våra kommuner och inte minst för oss i VPK. Då hade regeringen, utan att bry sig om kommuninnevånarnas synpunkter, beslutat att Botkyrka skulle bli en storkommun och att Salems kommun skulle uppgå i Botkyrka². I Salem hade samtliga partier i kommunfullmäktige röstat emot. För vår del i VPK blev ju inte valrörelsen särskilt mycket annorlunda än förr: vi var ju fortfarande en gemensam organisation, Botkyrka och Salem. Men vi var nu några fler som både kunde och ville ställa upp i valrörelsen. Därför blev den också intensivare än förut. Genom en överraskningsåtgärd lyckades jag hyra en lokal i Norsborgs centrum, som vi kunde ha till vallokal och som vi efter valet, efter mycket om och men från bostadsbolaget, som förstås inte gillade att en VPK-organisation kunde bli lokalhyrare mitt i smeten, behöll och omvandlade till bokkafé, för det här var ju under bokkaféernas förlovade tid.

Valet den 16 september gick efter dåvarande förhållanden bra för oss och eftersom man då också infört systemet med suppleanter i

² Salem införlivades med Botkyrka (bortsett från en mindre del som fördes till Södertälje) från och med 1974. 1983 återskapades Salem som egen kommun.

kommunfullmäktige, var vi plötsligt fem personer som kunde ge råd och stöd, tre ordinarie och två suppleanter³.

Sämre gick valet för sossarna som fick se det maktinnehav som man haft oavbrutet sedan rösträttsgenombrottet gå förlorat. Den nya storkommunen plus sossarnas klanteri ledde till att det blev borgerlig majoritet i kommunfullmäktige. Vi var ju vana vid oppositionsrollen och kunde fortsätta som opponenter. Värre blev det för sossarna som nästan blev handlingsförlamade.

Jag ser i mina dagböcker att det gick åt många kvällssammankomster för att klara den nya situationen. Jag har nu svårt att förstå hur vi orkade med. För det var ju inte bara de kommunala frågorna vi satte oss in i. Vi var ju också aktiva i det lokala partiarbetet och själv var jag aktiv i en rad olika s.k. frontorganisationer, hade uppdrag i distriktets arbete, hjälpte vår riksdagsgrupp med att skriva motioner och interpellationer, skrev dessutom en rad både skönlitterära och fackliga artiklar och böcker under de här åren, var aktiv i flera litterära sammanhang, t.ex. Författarförbundet och Författarklubben vid Rabén och Sjögren.

Men det var ju en tid då det ställdes krav på oss och de flesta av oss tyckte nog inte att det var särskilt anmärkningsvärt. Vi var alltså med så mycket vi orkade och jag misstänker starkt att många nog blev allt för fort utbrända. Å andra sidan var det naturligtvis så, att ett litet parti alltid ställer höga krav på sina medlemmar. Jag vet för jag har själv fallit i den gropan ibland och jag vet faktiskt än i dag inte hur man skall kunna göra något annat, så länge kraven uppifrån upplevs nödvändiga att utföra. Kanske borde vi i vänstern vara lite mer individuellt anarkistiska, om jag nu har uttryckt mig rätt. Kanske är det bara en utopisk tanke. Kanske är det så att varje samhällstillstånd ”skapar” sina egna anarkister.

³ Här minns Ransemar fel. I valet 1973 fick VPK fyra mandat (och sannolikt 2 suppleanter). Mandatfördelningen i övrigt blev S 25, C 14, FP 8 och M 10.